

**ОДЛУКА О СТРУЧНОЈ СПРЕМИ И ЗДРАВСТВЕНИМ УСЛОВИМА ЛИЦА
КОЈА РАДЕ СА ИЗВОРИМА ЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА**
(„Службени лист СРЈ”, број 45/97)

I ОСНОВНА ОДРЕДБА

1. Са изворима јонизујућих зрачења могу радити лица која имају одговарајућу стручну спрему и која испуњавају здравствене услове прописане овом одлуком.

**II СТРУЧНА СПРЕМА ЛИЦА КОЈА РАДЕ СА ИЗВОРИМА ЈОНИЗУЈУЋИХ
ЗРАЧЕЊА**

2. Са затвореним изворима јонизујућих зрачења и уређајима који производе јонизујућа зрачења који се користе за преглед (дијагностику) у медицини могу радити:

- 1) доктори медицине, са специјализацијом из радиологије,
- 2) лица која имају VI или IV степен стручности радиолошког смера.

3. Са затвореним изворима јонизујућих зрачења и уређајима који производе јонизујућа зрачења који се користе за лечење (терапију) у медицини могу радити:

- 1) доктори медицине, са специјализацијом из радиологије,
- 2) лица са VII степеном стручне спреме, са специјализацијом из медицинске нуклеарне физике,
- 3) лица са VII степеном стручне спреме (дипломирани физичари, дипломирани физикохемичари и дипломирани електроинжењери) који су оспособљени за рад са тим изворима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења,
- 4) лица која имају VI или IV степен стручности радиолошког смера.

4. Са отвореним изворима јонизујућих зрачења у нуклеарној медицини који се користе за преглед (дијагностику) и лечење (терапију) могу радити:

- 1) доктори медицине, са специјализацијом из нуклеарне медицине,
- 2) лица са VII степеном стручне спреме, са специјализацијом из медицинске нуклеарне физике,
- 3) лица са VII степеном стручне спреме (доктори медицине, дипломирани биолози, дипломирани фармацеути, дипломирани физичари, дипломирани физикохемичари и дипломирани електроинжењери) који су оспособљени за рад са тим изворима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења,
- 4) лица која имају VI или IV степен стручности радиолошког смера.

5. Са рендген апаратима за снимање зуба могу радити:

- 1) доктори стоматологије, који су оспособљени за рад са тим апаратима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења,
- 2) лица која имају VI или IV степен стручности радиолошког смера,
- 3) лица са VI или IV степеном стручне спреме стоматолошког смера која су оспособљена за рад са тим апаратима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења.

6. Са изворима јонизујућих зрачења који се користе у ветерини могу радити:

- 1) доктори ветерине, који су оспособљени за рад са тим изворима за спровођење мера

заштите од јонизујућих зрачења,

2) лица са VI или IV степеном стручности радиолошког смера,

3) лица са IV степеном стручне спреме ветеринарског смера која су оспособљена за рад са тим изворима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења.

7. Са изворима јонизујућих зрачења који се користе у научноистраживачком раду, пољопривреди, индустрији, образовању и другим немедицинским делатностима могу радити лица која имају најмање IV степен стручне спреме и која су оспособљена за рад са тим изворима и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења.

Одредбе става 1. ове тачке односе се и на лица која раде на инсталирању и поправци рендген-апарата и других уређаја са затвореним изворима јонизујућих зрачења.

8. Овлашћена правна лица која врше оспособљавање лица за рад са изворима јонизујућих зрачења и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења морају програме обуке за та лица прилагодити врсти послова и нивоу радијационог ризика којима је лице изложено. Програми из става 1. ове тачке морају да садрже теоријско образовање из радијационе физике, радијационе биологије и заштите од јонизујућих зрачења, као и обавезну практичну наставу за рад са изворима јонизујућих зрачења и за спровођење мера заштите од јонизујућих зрачења.

9. Корисник извора јонизујућих зрачења дужан је да обезбеди периодичну обнову знања лица која раде са изворима јонизујућих зрачења, и то:

1) за лица са најмање VII степеном стручне спреме - сваких 10 година,

2) за лица са најмање IV степеном стручне спреме - сваких пет година.

III ЗДРАВСТВЕНИ УСЛОВИ ЗА ЛИЦА КОЈА РАДЕ СА ИЗВОРИМА ЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА

10. Са изворима јонизујућих зрачења могу радити лица која, поред општих здравствених услова, на основу медицинског налаза, испуњавају и следеће здравствене услове:

1) број црвених крвних зрнаца:

- за мушкарце 4,0 до 5,5 _ 10 /l

- за жене 3,7 до 5,0 _ 10 /l

2) количина хемоглобина:

- за мушкарце 120 до 160 g/l

- за жене 110 до 150 g/l

3) број белих крвних зрнаца: 4,0 до 9,0 _ 10 /l

4) број неутрофилних гранулоцита 2,5 до 7,0 _ 10 /l

5) број лимфоцита 1,5 до 3,0 _ 10 /l

6) број тромбоцита не мање од 150 _ 10 /l

(по Кристијансону или Бречеру)

7) бинуклеарни лимфоцити до 3 бинуклеарна лимфоцита на 104 лимфоцита

8) хромозомске аберације нормални кариотип, без (анализира се 200 лимфоцита хромозомских аберација у првој ин витро деоби).

11. Здравствени услови за лица која раде са изворима јонизујућих зрачења или се у току рада излажу јонизујућем зрачењу (у даљем тексту: професионално изложена лица)

утврђују се здравственим прегледом, који обухвата:

- 1) општи клинички преглед, са детаљном радном, личном и породичном анамнезом,
- 2) лабораторијске анализе, и то:
  - а) број еритроцита, концентрација хемоглобина у крви, хематокрит,
  - б) број ретикулоцита,
  - в) број тромбоцита,
  - г) број леукоцита и леукоцитна формула (а, по потреби, и морфолошки преглед),
  - д) активност алкалне фосфатазе у гранулоцитима,
  - д) брзина седиментација еритроцита у крви,
  - е) основне биохемијске анализе: гликемија, уреа, трансминазе, холестерол, триглицериди, феремија, билирубини,
- 3) комплетан преглед урина и седимент,
  - 3) анализе хромозомских аберација у лимфоцитима периферне крви,
  - 4) анализе бинуклеарних лимфоцита,
  - 5) офталмолошки преглед (преглед очног сочива),
  - 6) гинеколошки преглед - за жене,
  - 7) неуропсихијатријски и психолошки преглед,
  - 8) допунске анализе којима се може утврдити поремећај метаболизма појединих елемената у зависности од врсте посла са отвореним изворима јонизујућих зрачења, и то за рад са радиоактивним јодом, ураном, торијумом и радоном, ако надлежна здравствена установа утврди да су неопходни,
  - 9) остале прегледе које одреди надлежна здравствена установа, којима се утврђује подобност за обављање послова и радних задатака, а који индиректно утичу на сигурност примене извора јонизујућих зрачења (рад на висини, у условима хемијских штетности сл.).

12. Здравствени прегледи из тачке 11. ове одлуке врше се за одређене периоде, и то:

- 1) прегледи и испитивања из тачке 11. одредбе под 1 и 2 - пре ступања на рад и при сваком периодичном прегледу,
- 2) прегледи и испитивања из тачке 11. одредба под 3 - у прва три месеца од почетка рада са изворима јонизујућих зрачења и касније на захтев надлежне здравствене установе или овлашћеног правног лица које врши мерења ради процене нивоа изложености,
- 3) прегледи и испитивања из тачке 11. одредба под 4 - на захтев надлежне здравствене установе,
- 4) испитивања из тачке 11. одредба под 5 - пре ступања на рад и касније сваке три године,
- 5) испитивања из тачке 11. одредба под 6 - пре ступања на рад,
- 6) испитивања из тачке 11. одредба под 7 - пре ступања на рад и касније сваких шест година,
- 7) испитивања из тачке 11. одредбе под 8 и 9 - на захтев надлежне здравствене установе.

13. Са изворима јонизујућих зрачења не могу радити лица која:

- 1) болују или су боловала од малигних болести,
- 2) имају хематолошка обољења,
- 3) имају еволутивна обољења очног сочива,
- 4) болују од системских болести имуног система,

- 5) болују од тежих ендокриних болести,
- 6) болују од тежих душевних болести и болести зависности,
- 7) болују од тежих нервних обољења,
- 8) болују од тежих обољења коже,
- 9) болују од других функционалних или органских обољења која утврди лекар специјалиста медицине рада одређен за послове контроле здравственог стања професионално изложених лица.

14. У рудницима и постројењима у којима су нивои излагања природним изворима јонизујућих зрачења изнад прописаних акционих нивоа не могу радити лица која болују од пнеумокониозе, фиброзе плућа, тежег облика хроничног бронхитиса, тежег енфизема плућа, бронхиектазија или бронхијалне астме, односно хроничних плућних болести. Са нефротоксичним радиоактивним супстанцама не смеју радити лица која имају обољења бубрега.

15. Корисник извора јонизујућих зрачења дужан је да обезбеди проверу у испуњености здравствених услова лица која раде са изворима јонизујућих зрачења и лица која се у току рада излажу јонизујућем зрачењу, и то:

- 1) пре ступања на рад,
- 2) у току рада (периодични здравствени прегледи),
- 3) у случају ванредног догађаја,
- 4) након престанка са радом,
- 5) у другим случајевима када за то постоје медицинске индикације.

Периодични здравствени прегледи професионално изложених лица категорије А обављају се једном годишње, а професионално изложених лица категорије Б - једном у три године.

16. Одредбе тач. 10, 11, 12, 13. и 15. ове одлуке односе се и на лица која се налазе на обуци у току редовног школовања за рад са изворима јонизујућих зрачења.

17. Овлашћено правно лице које врши мерења ради процене степена изложености јонизујућим зрачењима лица која раде са изворима јонизујућих зрачења и лица која су у току рада изложена јонизујућим зрачењима дужно је да одмах обавести корисника извора јонизујућег зрачења ако постоји потреба за здравственим прегледом тих лица и пре прописаног рока.

У случају акциденталног излагања, корисник извора јонизујућег зрачења дужан је да изложено лице одмах упуту на здравствени преглед у надлежну здравствену установу.

18. Здравствена установа која обавља здравствени преглед из тачке 11. ове одлуке доставља кориснику извора јонизујућих зрачења извештај о здравственој способности лица која раде са изворима јонизујућих зрачења.

Ако здравствена установа утврди да професионално изложено лице не испуњава здравствене услове прописане овом одлуком, дужна је да о томе одмах обавести корисника извора јонизујућих зрачења, овлашћено правно лице које врши мерења ради процене степена изложености тих лица јонизујућим зрачењима и Савезно министарство за рад, здравство и социјалну политику.

19. Здравствена установа која врши здравствени преглед лица која раде са изворима јонизујућих зрачења дужна је да комплетну медицинску документацију о здравственој способности тих лица чува у својој архиви најмање 30 година по престанку рада тих лица.

IV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

20. Са затвореним изворима јонизујућих зрачења и уређајима који производе јонизујућа зрачења који се користе за преглед и лечење у медицини, поред лица из тач. 2. и 3. ове одлуке могу радити и лица која су стручно оспособљена за рад са тим изворима до дана ступања на снагу ове одлуке.

21. Ступањем на снагу ове одлуке престаје да важи Правилник о стручној спреми, здравственим условима и здравственим прегледима лица која могу радити са изворима јонизујућих зрачења („Службени лист СФРЈ”, бр. 40/86).

22. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СРЈ”.